

اسلام پڑوہی - ۱۷

نوشتہ

محمد بوہلال

ترجمہ

علیرضا باقر

اسلام اہل کلام

کتابساز
نشر نگاہ معاصر

۲	کلام عامه و کلام خاص	
	رشته و کلام: (۱) لهجه راجه	۱۸
	رشته و کلام: (۲) لهجه راجه	۲۸
	رشته و کلام: (۳) لهجه راجه	۶۸
	رشته و کلام: (۴) لهجه راجه	۲۲
	رشته و کلام: (۵) لهجه راجه	۲۰۱
	رشته و کلام: (۶) لهجه راجه	۲۰۱
	رشته و کلام: (۷) لهجه راجه	۲۰۱
	رشته و کلام: (۸) لهجه راجه	۵۱۱

فهرست

۵	پیشگفتار مترجم	۵
۷	مقدمه	۷
۱۱	فصل اول: تعریف علم کلام و جایگاه تاریخی آن	۱۱
۱۱	۱. تعریف دانش کلام	۱۱
۱۶	۲. ابعاد محنت	۱۶
۲۳	۳. دوره‌های دانش کلام	۲۳
۲۷	فصل دوم: کلام سیاسی	۲۷
۲۷	۱. دشواره پیدایش	۲۷
۳۱	۲. آرای سیاسی	۳۱
۴۳	۳. به‌کارگیری زور و خشونت	۴۳
۴۹	۴. ترویج اندیشه‌های اسطوره‌ای و غلوآمیز	۴۹
۵۷	فصل سوم: دوراهی اعتزال	۵۷
۵۸	۱. روزگار دگرگونی و پیشگامانش	۵۸
۶۳	۲. عوامل دگرگونی	۶۳
۷۰	۳. ویژگی‌های کلام علمی	۷۰

فصل چهارم: کلام علمی ۸۱

۱. نظام اصولی ۸۲

۲. نگرش ذره‌ای به عالم ۸۹

۳. استدلال عقلی ۹۴

فصل پنجم: متکلم ۱۰۳

۱. متکلم و حکومت ۱۰۳

۲. متکلم و جامعه ۱۰۹

۳. متکلم و معرفت ۱۱۵

فصل ششم: فرقه ۱۲۳

۱. دشواری مفهوم ۱۲۳

۲. معتزله ۱۲۸

۳. شیعه ۱۳۵

۳. اهل سنت ۱۴۳

۵. روابط میان فرقه‌ها ۱۴۹

فصل هفتم: پیرامون وحدت دانش کلام ۱۵۷

۱. توجیه شورش بر حکومت ستمگر ۱۵۸

۲. اثبات مشروعیت پیشوای قربانی شده ۱۶۲

۳. پشتیبانی از باورهای عامه ۱۶۴

۴. معقول و معنادار نشان دادن هستی ۱۶۹

خاتمه ۱۷۲

منابع ۱۷۷

پیشگفتار مترجم

کتابی که برگردان آن پیش روی خوانندگان گرامی قرار گرفته است، یکی از آثار مجموعه «الإسلام واحداً و متعدداً» است که زیر نظر دکتر عبدالمجید الشرفی منتشر می‌شود. این مجموعه از جمله محصولات فکری انجمن خردگرایان عرب (رابطة عقلايين العرب) به شمار می‌رود و تاکنون آثار گوناگونی از این مجموعه به چاپ رسیده است که از آن میان می‌توان به الإسلام الخارجی، الإسلام السنّی، الإسلام الشعبي، الإسلام الفلاسفة، الإسلام الفقهاء، الإسلام المتصوّفة، الإسلام المجدّدين، الإسلام الساسة، الإسلام الآسيوی و اسلام الأکراد اشاره کرد.

انجمن یادشده که در نوامبر ۲۰۰۷ م با برپایی کنگره‌ای در پاریس تشکیل شد و اساسنامه‌اش را در ژانویه ۲۰۰۸ م صادر نمود، شماری از اندیشمندان و روشنفکران جهان عرب و اسلام را گرد آورده است و آن‌گونه که از اساسنامه‌اش برمی‌آید، در پی احیای فرهنگ نقد و پایه‌ریزی جامعه‌ای رها از کلی‌گویی‌های خردگريزانه ایدئولوژیک است. نویسنده کتاب پیش رو، محمّد بوهلال نیز از روشنفکران تونس است که افزون بر اشتغال به تألیف و تدریس در دانشگاه‌های این کشور، در تاریخ ۸ فوریه ۲۰۱۰ م به ریاست مرکز مطالعات گفت‌وگوی تمدن‌ها و دین‌پژوهشی تطبیقی برگزیده شده است. دیدگاه‌های این روشنفکر تونس‌ی درباره دانش کلام و سیر دگرگونی‌های آن اگرچه در نوع خود جالب توجه و درخور تأمل است، اما باید پذیرفت که در پاره‌ای از موارد، به ویژه در بخش‌هایی که از کلام و متکلمان شیعه و نیز مبانی فکری تشیع سخن گفته است، نشانه‌ای از کم‌اطلاعی و کوتاهی دیده می‌شود که نیازمند نقد و توضیح منصفانه است. با این حال روح علمی حاکم بر اثر و کوشش مؤلف برای بررسی‌های فراگیر و بی‌طرفانه جای تقدیر و تحسین دارد. کتاب دیگری به نام الغیب و الشهادة فی فکر الغزالی هم از این نویسنده منتشر شده است.